

2024 Jaar- verslag

STAWEL

Stichting voor Duurzame
Plattelandsontwikkeling
Enschede

INHOUD

Voorwoord	1
1. Over Stichting STAWEL	2
2. De vier pijlers van ons werk	3
• 3.1 STAWEL	4
• 3.2 Erfcoach	9
• 3.3 Brede Coalitie	11
• 3.4 Landschapsfonds	15
4. Innovatie en Toekomstvisie	18
5. Financieel overzicht	20
6. Slotwoord	21
7. Bijlage	22

VOORWOORD

Samen bouwen aan een duurzaam platteland

Dit jaar is er weer veel werk verzet in het buitengebied van Enschede. Stawel heeft veel activiteiten kunnen continueren of nieuw opgepakt. Dit jaarverslag geeft daar een mooi overzicht van.

Het afgelopen jaar is een nieuw kabinet gestart. Voor het landelijk gebied zijn een aantal belangrijke beleidsveranderingen doorgevoerd. Van deze verandering is op dit moment nog niet duidelijk hoe dit uitpakt voor het boerenbedrijf en het landelijk gebied. Het heeft er wel toe geleid dat er veel minder geld beschikbaar komt voor de transitie. Voor de provincies was dit reden om de gebiedsgerichte aanpak stop te zetten. Ook de gerechtelijke uitspraken omtrent milieuvergunningen trekken hun wissel voor de vergunningverlening in relatie tot stikstof. We hopen dat het kabinet op korte termijn komt met duidelijke plannen die perspectief bieden voor het landelijk gebied en de agrarische ondernemers. Wij zijn blij dat we in Enschede een gemeente hebben die aandacht heeft voor het landelijk gebied. Het geld dat de gemeente beschikbaar heeft gesteld, voor het ondersteunen van agrarische bedrijven naar duurzame landbouw is door de brede coalitie verdeeld. Ook voor 2025 is er weer geld beschikbaar gesteld voor kleinschalige initiatieven op het gebied van verbreding, verduurzaming en/of verbinding.

De samenwerking binnen de brede coalitie (gemeente, Landschapsfonds, Landschap Overijssel, LTO en Stawel) leidt tot een versterking van duurzame inrichting van het landelijk gebied van Enschede. Wat mij betreft kan dit ook de komende jaren een toegevoegde waarde blijven houden.

De stad Enschede is omringd door een prachtig landelijk gebied met een sterke agrarische sector. Voor de stad is dit een unieke selling point dat we moeten koesteren. Dat mag de gemeente ook wat geld kosten. Laten we zorgen dat er ruimte blijft voor gezonde agrarische bedrijven. Het is dan ook mooi om te constateren, dat met wat middelen van de brede coalitie, bijeenkomsten konden worden georganiseerd voor jonge agrariërs. Want met jonge boeren blijft er hoop en toekomst voor een mooi Enschedees platteland.

Voorzitter Stawel Enschede

Gerrit Jan van der Veen

Ons buitengebied is voortdurend in beweging. Er spelen complexe opgaven rondom stikstof, klimaat, water en natuur die vragen om gezamenlijke actie. Boeren, bedrijven, maar ook inwoners van het buitengebied hebben met deze uitdagingen te maken. Maar, naast uitdagingen liggen er ook mooie kansen.

In 2024 hebben we als gemeente samen met STAWEL en de Brede Coalitie een aantal mooie stappen gezet. Zo zijn er 33 vouchers van €1.000 uitgereikt aan boeren en bewoners voor duurzame ideeën. Ook was er een eerste bijeenkomst over vruchtbare bodem en waterbeheer met boeren in het gebied Broekheurne en ontstond er een netwerk voor boeren om kennis te delen over kringlooplandbouw.

STAWEL is echt uniek in Nederland, en daar mogen we trots op zijn. Het is bijzonder dat we hier in Enschede zo'n sterke organisatie hebben die boeren, natuur en landschap bij elkaar brengt. Ik merk dat ook persoonlijk tijdens de vele werkbezoeken bij boerderijen en erven en de ontmoetingen met het bestuur. Altijd open en eerlijke gesprekken en altijd hartelijk ontvangen.

Het is mooi om te zien dat we hier in Enschede elkaar blijven opzoeken en samen concrete stappen zetten. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst. In 2025 gaan we hier vol enthousiasme mee door!

Wethouder Landelijk gebied en Duurzaamheid

Niels van den Berg

1. OVER STICHTING STAWEL

Wie we zijn en waar we voor staan

Wij zijn de neutrale schakel tussen beleidsvormers en de gemeenschap van lokale boeren, burgers en mensen die wonen en werken in het prachtige landelijke gebied van Enschede. Wij zijn er voor jou!

Stawel staat voor drie pijlers;

1. Verbetering relatie Stad-Platteland;
2. Versterking participatie van het buitengebied bij het gemeentelijk beleid;
3. Bijdrage leveren aan de energie- en klimaatopgave.

Dagelijks bestuur:

Gerrit Jan van der Veen (voorzitter)
 Peter Ensink (vicevoorzitter)(LTO Zuid Twente)
 Arjan Stokkers (penningmeester)
 Merle Meijerink (secretaris)

Algemeen Bestuur:

Gerrit Pauw (Twekkelo)
 Koen Hobbelt (Broekheurne)
 Wilfried Brunink (Boekelo-Rutbeek)
 Herman Tabor (Usselo)
 Irene Meijer (PJO)
 Bert Roerink (Esmarke)
 Karin Schukkink (LTO Zuid Twente)
 Ard Velthuis (Lonneker)
 Arjun Vijge (Driene)
 Ernst Jan Krudop (OPG)
 Pieter Boerman (burgervertegenwoordiging)

Consulenten:

Gerrit Meutstege
 Fraukje Roeleveld

Kernwaarden:

- Stevig geworteld in het landelijk gebied, unieke positie
- Combinatie onafhankelijke positie en sterke vertrouwensrelatie met vele eigenaren en organisaties in buitengebied
- Praktische kennis van het platteland, ondernemers, bewoners, uitdagingen

“STAWEL werkt aan de leefbaarheid, vitaliteit en een veerkrachtig platteland rondom de grootste stad van de provincie Overijssel.”

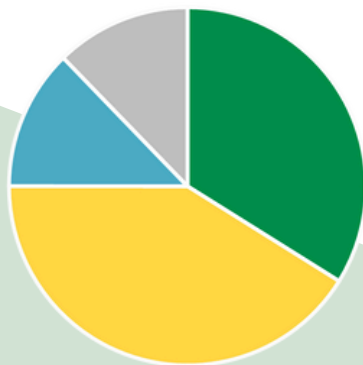
2. DE VIER PIJLERS VAN ONS WERK

De komende jaren staan er ingrijpende veranderingen op de agenda voor het landelijk gebied. Net als in voorgaande jaren heeft STAWEL zich in 2024 sterk gemaakt voor de Uitvoeringsagenda Landelijk Gebied. Het uitvoerende team van STAWEL bestaat uit Fraukje Roeleveld en Gerrit Meutstege. Samen zijn ze niet alleen aan de slag met de werkzaamheden van STAWEL maar geven zij ook uitvoering aan het werkplan van de Brede Coalitie. En in het kader van het Natuur- en Landschapsplan pakken zij uitvoerende taken op voor het Landschapsfonds Enschede. Tot slot geeft Gerrit Meutstege namens STAWEL sinds 2019 invulling aan het provinciale project Toekomstgerichte Erven waar de functie erfcoach aan is verbonden. Kortom de 4 pijlers zorgen dat Stawel met haar brugfunctie als een spin in het web is verbonden aan verschillende lokale samenwerkingen.

Onderstaande diagrammen geven de urenverdeling weer van de werknemers over de 4 pijlers in 2024.

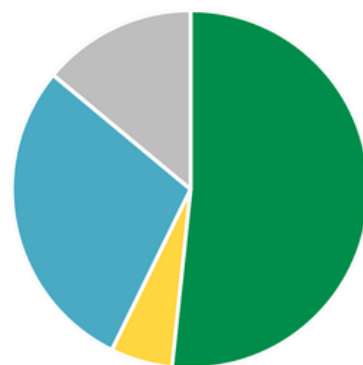

Urenverdeling Gerrit 2024

■ Stawel ■ Erfcoach ■ Brede Coalitie ■ Landschapsfonds

Urenverdeling Fraukje 2024

■ Stawel ■ Erfcoach ■ Brede Coalitie ■ Landschapsfonds

3.1. STAWEL

De basis van onze beweging

Onder STAWEL valt onder andere de netwerkfunctie die we vervullen in het landelijk gebied, algemene communicatie, gebiedsaanpakken, overleg/contacten met de gemeente en bijwonen van algemene bijeenkomsten. De missie en visie van Stawel is te vinden in hoofdstuk 1.0 Een aantal voorbeelden van bijzondere gebeurtenissen en projecten staan hieronder benoemd.

Bedrijfsbezoeken burgemeester Bleeker en wethouder van den Berg
Stawel speelt een belangrijke rol als brugfunctie tussen overheid en bewoners van het landelijk gebied. Om deze werelden dicht bij elkaar te brengen organiseert Stawel regelmatig bedrijfsbezoeken voor het bestuur van Enschede.

Burgemeester Bleeker was op bezoek bij de Veldgeuver in Tweekelo en melkveebedrijf Roerink op het Hoge Boekel.

Bezoek met de wethouder i.v.m. blauwtong

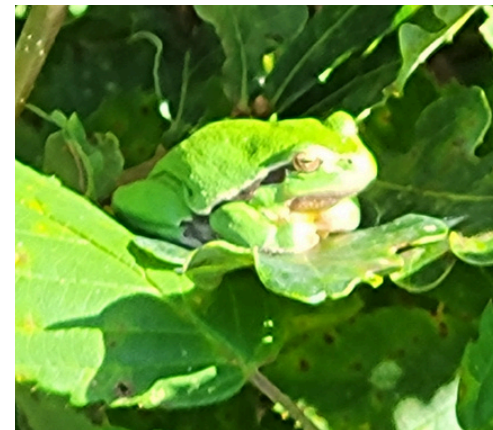
Wethouder Niels van den Berg ging afgelopen zomer in kader van de blauwtongbesmettingen op bezoek bij biologisch melkveebedrijf Stokkers en schapenhouder Berenbroek. Het gesprek met de getroffen veehouders over de zorgen die dat met zich meebrengt en de uitleg op locatie zorgde voor wederzijds begrip.

Veldbijeenkomst Stalesch

Een jaarlijks terugkomende activiteit is de velddag samen met de leden van stichting landschapsbeheer Eschmarke (Stalesch). De natuurkwaliteiten van de door de boeren van Stalesch beheerde natuur wordt dan besproken. Ter plekke wordt besproken wat goed gaat en wat in het beheer kan worden verbeterd. Dit jaar was ook wethouder Niels van den Berg mee, hij toonde zijn bewondering dat de boeren naast hun drukke werkzaamheden op de boerderij ook nog tijd vinden om de natuur te onderhouden.

PPLG

Begin 2024 heeft het kabinet besloten om het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en daarmee ook het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) te beëindigen. In 2024 is Gerrit Meutstege namens Stawel deelnemer geweest aan de ambtelijke gebiedstafel

Zuidoost Twente. Nu het PPLG ten einde loopt zal de gebiedstafel een andere vorm krijgen. Doel wordt nu om invulling te geven aan de gebiedsprocessen vanuit het programma Toekomst voor het platteland. Het gebiedsproces Broekheurne laat zien dat volgens Stawel een aanpak van onderop de beste manier is om in de toekomst invulling te geven aan gebiedsopgaven.

Kennisbijeenkomst Landbouw Zuidoost Twente

Op vrijdag 11 oktober organiseerden de gemeenten in Zuidoost-Twente samen een bijeenkomst voor boeren. Deze dag richtte zich op het perspectief: een toekomstbestendige agrarische sector. Het doel van deze middag was netwerken, kennis delen en met trots en energie verder boeren. Gerrit Meutstege was betrokken bij de organisatie.

Omgevingsvisie gemeente Enschede

Op 4 maart 2024 stelde de gemeenteraad het Toekomstbeeld voor de Omgevingsvisie vast. Dit beeld is gebaseerd op vijf uitgangspunten: 1. Water en bodem is sturend 2. Voortbouwen op onze identiteit. 3. Mens en landschap staan centraal. 4. Zuinig ruimtegebruik. 5. Voorzieningen, werken en wonen in balans met ons inwoneraantal. Stawel was in mei en juni aanwezig bij de participatiebijeenkomsten om de stem uit het buitengebied te laten horen. De boodschap vanuit Stawel is; voorkom verdere stedelijke ontwikkeling in het buitengebied omdat er al veel opgaven zijn. Verdere versnippering van locaties voor wonen, werken en infrastructuur is ongewenst. Er moet meer aandacht komen voor de toekomst van de landbouw en wat nodig is om deze toekomstbestendig te maken. Onderlinge afstemming in de stedenband is nodig om te voorkomen dat men de lat te hoog legt m.b.t ambities en dat je daardoor elkaars concurrent wordt.

Energie 'Zon op dak Enschede'

Voor 'Zon op dak Enschede' werkt Stawel samen met de coöperatie Enschede Energie. Op woensdag 24 april organiseerde Stawel samen met Enschede Energie een duurzaamheidscafé in het Dorpshuis in Lonneker. Deze editie ging over de voordelen van een collectief zon-op-dak project. Maar tegelijkertijd zijn er veel problemen met aansluitingen vanwege de problemen rondom netcongestie.

Dat remt de voortgang van dakprojecten omdat er op korte termijn geen zicht is op aansluiting van zo'n project op het net. De grootste uitdaging is om de vraag en het aanbod van duurzame energie op elkaar af te stemmen.

Rondleidingen boerderij

Een groep boerinnen heeft enkele jaren geleden het initiatief genomen om hun bedrijf in de zomermaanden gedurende zes weken open te stellen. Ruim 160 mensen, van jong tot oud, hebben de weg gevonden naar de boerderij! Op een leuke en actieve manier laten ze de bezoekers kennis maken met het boerenleven en werken we aan de verbinden tussen 'stad' en 'platteland'! Na afloop ontvingen alle deelnemende kinderen een rugtas en koe-sleutelhanger welke gesponsord is door Stawel.

Presentaties fracties

Stawel wil de nut en noodzaak van de stichting en het buitengebied van Enschede meegeven aan politiek Enschede. Gerrit Meutstege en Fraukje Roeleveld hebben presentaties gegeven aan gemeenteraadsfracties zoals die van BBE, CDA en PvdA. Tijdens de presentatie hebben ze twee dingen meegegeven. 1) Als je iets wilt doen voor het buitengebied, zet je dan in voor een stadsdeel buitengebied. 2) Zorg ervoor dat er voldoende funding beschikbaar blijft voor het landelijk gebied, want Stawel is in staat om hier cofinanciering bij te vinden. Op die manier kunnen we grote slagen maken in de uitvoering van visie Landelijk Gebied.

Gerrit 25 jaar in dienst

Op 4 januari 1999 trad Gerrit in dienst bij Stawel als opvolger van Gerrit Jan van der Veen. In 2024 vierden we zijn 25 jarig jubileum. Als het werk leuk, afwisselend en uitdagend is vliegen de jaren voorbij en bereik je deze mijlpaal. Zijn jarenlange ervaring in het buitengebied van Enschede zorgt voor continuïteit omtrent kennis over het buitengebied waarin zowel ambtelijk als bestuurlijk veel wisselingen hebben plaatsgevonden.

GERRIT
25 JAAR IN DIENST

1999

2024

STAWEL

Stichting voor Duurzame
Plattelandontwikkeling
Enschede

Actuele onderwerpen buitengebied

- [Salzgewinnungsgesellschaft Westfalen](#)
- [Mogelijke komst F-35's Twente Airport](#)

Beide onderwerpen maken veel los bij bewoners en ondernemers in het buitengebied. Stawel heeft daarover haar zorgen geuit en probeert op een constructieve manier in gesprek te komen en te blijven.

Gebiedsaanpakken

Gebiedsproces Broekheurne

Het gebiedsproces Broekheurne is gestart in 2021 met een gebiedsverkenning. Daarna is de gebiedsagenda opgesteld en in 2024 begon de uitvoerende fase. Erik Back is in 2024 weer gestart in zijn rol als regisseur. Hij heeft een belangrijke coördinerende rol bij de uitvoering van de maatregelen die we samen hebben afgesproken. Het is een gezamenlijk proces dat navolgbaar is voor de opdrachtgevers Stawel en de gemeente.

Bezoek gedeputeerde Maurits von Martels

Vrijdag 19 januari kwam de gedeputeerde van de provincie Overijssel, Maurits von Martels, een bezoek brengen aan Broekheurne. Hij heeft het PPLG in zijn portefeuille en nam kennis van de gebiedsagenda en het -proces Broekheurne. Belangrijke uitspraak tijdens deze bijeenkomst was dat gemeente, provincie en waterschap elkaar goed op de hoogte houden omtrent het gebiedsproces en daar waar nodig elkaar opzoeken als zich op uitvoeringsniveau obstakels voordoen. Voor budgetten op korte termijn zal moeten worden gekeken naar provinciale regelingen of mogelijkheden via het waterschap.

Waterkwaliteit en waterkwantiteit

Voordat de gebiedsregisseur startte met zijn uitvoeringsopdracht, heeft de gemeente Enschede Aequator ingeschakeld om samen met grondeigenaren van de Broekheurne aan de slag te gaan met waterkwaliteit en waterkwantiteit. Stawel gaf hier ondersteuning aan. Zo hebben boeren de mogelijkheid gekregen om door het jaar heen zelf doormiddel van nitraatstrips de waterkwaliteit in de Bruninksbeek te meten.

Daarnaast heeft Aequator uitleg gegeven over het natuurlijk watersysteem. Het waterschap heeft een presentatie gehouden over waterkwaliteit met een toelichting over het project Haarvaten op Peil. Dit betekent hoe houd je water vast en wanneer voer je het af.

Haalbaarheidsonderzoek mestvergisting

Samen met zeven boeren (in de omgeving van) de Broekheurne is de haalbaarheid van mono-mestvergisting onderzocht. Door mest te vergisten komt er minder stikstof en methaan in de lucht en kunnen deze emissies worden omgezet in gasopbrengsten dus inkomsten voor de boer. Ekwadraat heeft het haalbaarheidsonderzoek voor mestvergisting uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat mestvergisting HUB decentraal op bedrijfsniveau niet uit kan, maar een centrale vergister waar boeren hun mest naar toe kunnen transporteren economisch aantrekkelijker is. De laatste optie had niet de voorkeur voor de meeste boeren.

Andere gebiedsaanpakken

Ook voor andere gebieden in Enschede is gekeken naar het starten van een gebiedsproces om het gesprek over de eigen omgeving aan te gaan met verschillende partijen. In overleg met gemeenten Hengelo en Enschede heeft Driene besloten om de verkenning te laten uitvoeren. Hiervoor is een externe partij aangezocht. Stawel blijft benadrukken dat het initiatief voor gebiedsaanpakken van onderop moet komen en biedt aan ondersteuning te geven waar al energie zit in het gebied.

3.2. ERFCOACH

Persoonlijke begeleiding voor erfeigenaren

Vanuit het project Toekomstgerichte Erven van de provincie Overijssel en met ondersteuning van de gemeente Enschede is de inzet van de erfcoach geregeld. De erfcoach is de onafhankelijke sparringpartner van de erfeigenaar. De gesprekken zijn gratis voor erfeigenaren (bedrijven, landgoederen en particulieren) en bestrijken een breed spectrum aan onderwerpen op zowel sociaal als economisch gebied. Provincie en gemeente bekostigen de inzet van de erfcoach.

Gemeente Enschede en Hof van Twente

Sinds de start in 2019 is Gerrit Meutstege betrokken bij het team erfcoaches. De erfcoach is breed beschikbaar en kan zowel door bedrijven als particulieren in het buitengebied worden ingezet. Tijdens de eerste jaren was hij als erfcoach actief in Enschede en als achtervang beschikbaar voor de gemeenten Haaksbergen, Hengelo en Borne. Met ingang van 2024 heeft er een herindeling van de werkgebieden van de erfcoaches plaatsgevonden. Momenteel is Gerrit erfcoach in Enschede en Hof van Twente. Hierdoor werkt hij voor zowel een stedelijke- als een grote plattelandsgemeente.

Ten aanzien van de transitie van de landbouw zit zijn motivatie vooral in het verduurzamen, verbreden en verbinden van de landbouw. Aan de keukentafel ligt de focus op de ondernemer, de onderneming en de omgeving en probeert hij op die manier de boer in zijn kracht te zetten. Door te luisteren worden wensen in beeld gebracht, vervolgstappen bepaald (op persoonlijk of praktisch vlak) en mogelijk nieuwe verbindingen tot stand gebracht.

Ook particulieren en landgoederen weten hem goed te vinden. Hier komen vaak andere onderwerpen aan de orde zoals 'landschap en biodiversiteit' en 'wonen, rood voor rood en bestemmingsplannen'.

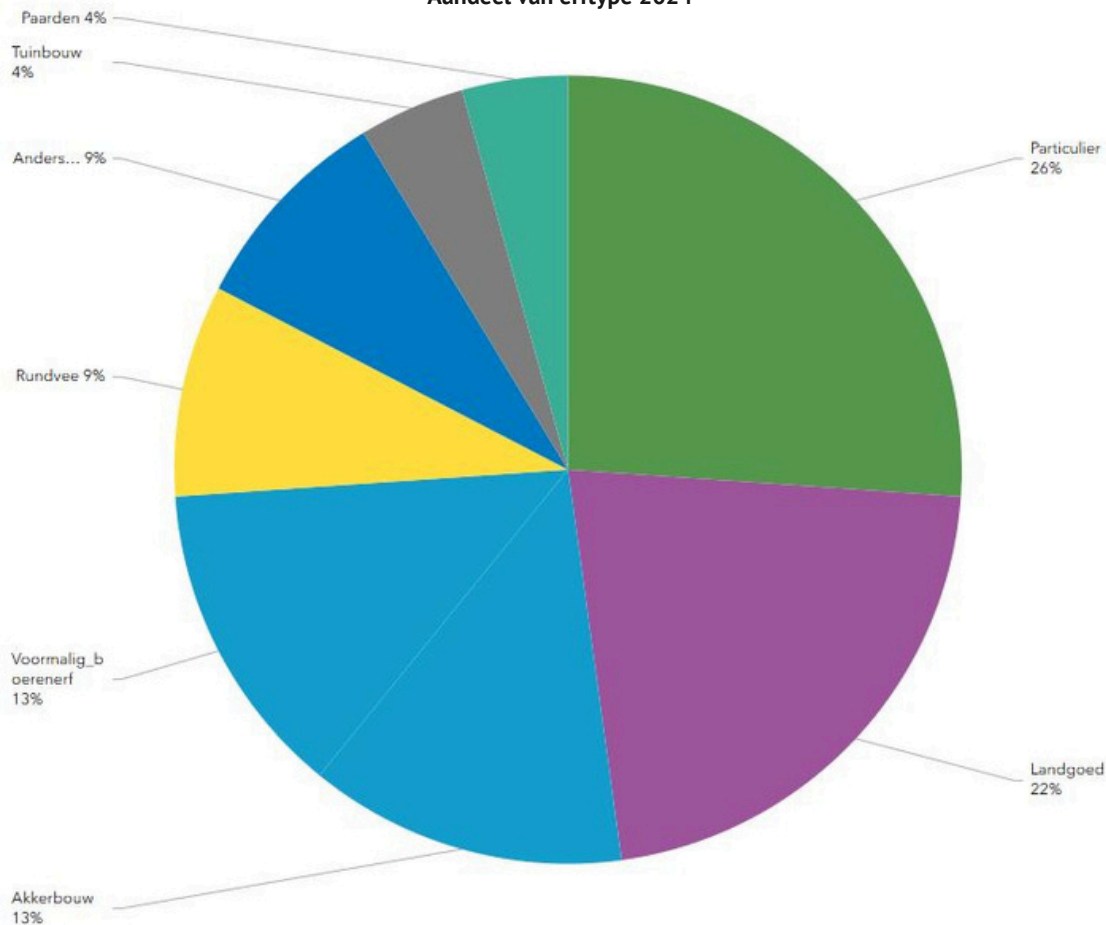
In 2024 zijn er in totaal 82 erfbezoeken geweest, waarvan 52 bezoeken in Enschede, met de daarbij behorende follow up. Hieronder staan de erftypes en meest besproken onderwerpen van de erfcoachgesprekken in 2024 visueel weergegeven.

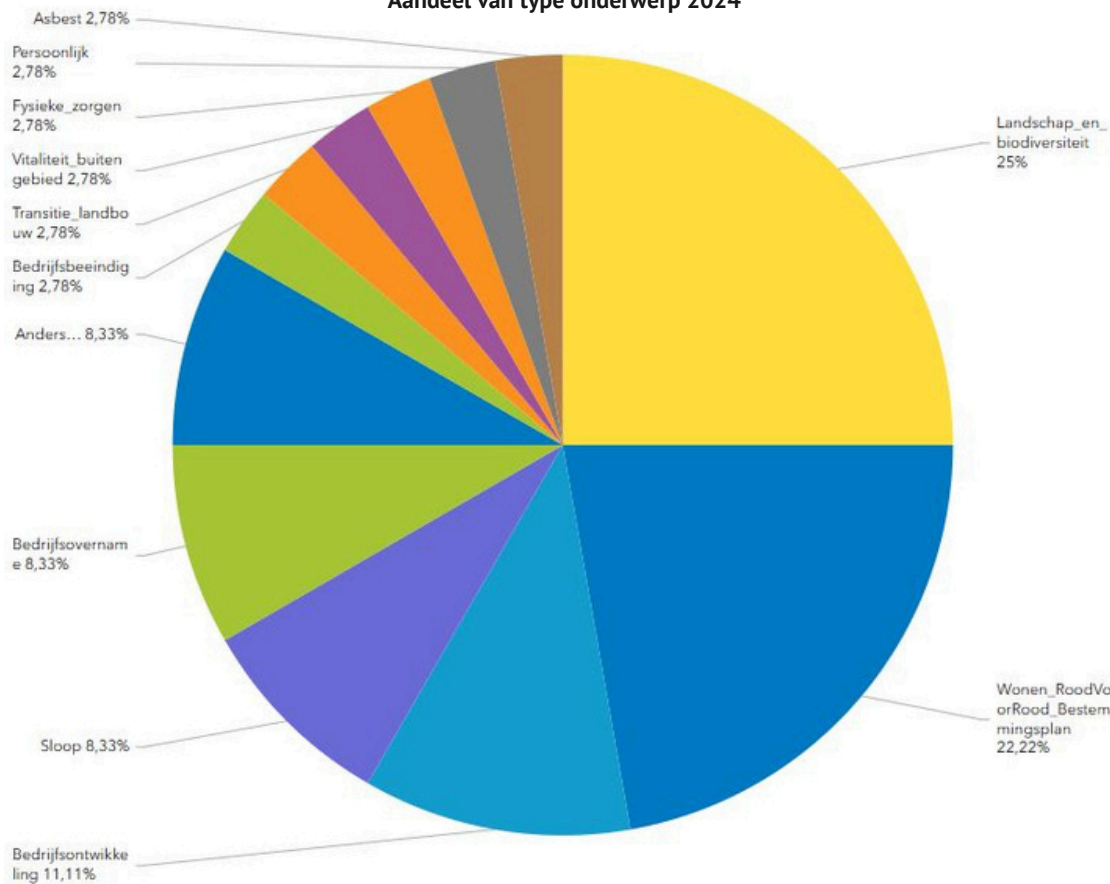
“Ik wil graag dat iemand meekijkt met de plannen die ik voor mijn bedrijf ontwikkel. Zie ik iets over het hoofd, zijn er subsidie-mogelijkheden?”

Aandeel van erftype 2024

Aandeel van type onderwerp 2024

3.3. BREDE COALITIE

Samen sterker

In 2023 is de Brede Coalitie van start gegaan. De stuurgroep bestaat uit een vertegenwoordiger vanuit LTO, Landschap Overijssel, Stawel en penvoerder Landschapsfonds Enschede. De 4 aangesloten organisaties hebben in afstemming met de gemeente een werkplan opgesteld met als doel de transitie in de landbouw te steunen. Gemeente heeft voor de uitvoering van dit werkplan middelen beschikbaar gesteld. De medewerkers van STAWEL zorgen voor de uitvoering door invulling te geven aan de verschillende maatregelen die in het werkplan zijn opgenomen. Alle thema's die hieronder worden toegelicht, zijn uit middelen van de Brede Coalitie gefinancierd.

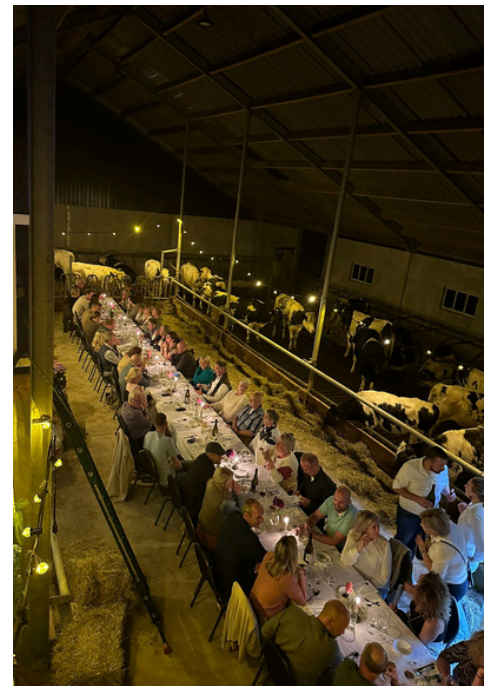
33 Vouchers à €1000 uitgereikt

In 2024 heeft de stuurgroep van de Brede Coalitie 33 vouchers van 1000 euro per stuk uitgereikt. Aanvragers hebben daarmee stappen kunnen zetten met een kleinschalig project op hun boerderij. Als het maar voldeed aan één van de drie v's (verduurzamen, verbreden, verbinden). Een voorbeeld daarvan is een deelnemer die de voucher ingezet heeft om een diner met streekproducten te organiseren, een deelnemer die een toekomstgericht bedrijfsplan heeft laten maken of iemand die mooie landelijke informatiebordjes voor wandelaars wil plaatsen met uitleg over zijn manier van boeren.

Maar ook andere projecten op gebied van bodem, water, landschap die gerelateerd zijn aan ontwikkelingen op het agrarisch bedrijf hebben we opgepakt. Via kennissessies en opzetten van praktijknetwerken proberen we onze Enschedese boeren in kun kracht te zetten.

Struvietboeren projectplan

Drie vooruitstrevende boeren in (de buurt van) Enschede hebben de frustraties over het landelijke mestbeleid omgezet in een innovatief idee om struviet te maken uit mest. Dit draagt bij aan minder uitspoeling en biedt mogelijkheden voor energieopslag. Stawel verbindt hen met partners ter ondersteuning van het initiatief. Met financiële steun van de Brede Coalitie en De Land Bouwers is een pilot gestart, inclusief een projectplan om de haalbaarheid van productie en vermarkting te onderzoeken. In 2024 bezocht wethouder Niels van den Berg de boeren en kreeg hij een kijkje achter de schermen bij het struvietproces.

Bodem en Water

- **Kennissessie Bodem en Water**

Op 18 maart was er een kennissessie met als doel om agrariërs te inspireren en tegelijkertijd te peilen waar hun behoeften liggen op het gebied van bodem en water. De behoeften werden daarna gebruikt om op gebiedsniveau bodem en water projecten te starten zoals bij de Usseler Es en vanuit gebiedsproces Broekheurne.

- **Bodem en watertraject Usseler Es**

In samenwerking met de gemeente, Aequator en de pachters van de Usseler Es is er een bodem en water traject opgezet voor duurzaam bodemgebruik. Naast het opdoen van kennis, leren de pachters elkaar zo ook beter kennen, waardoor samenwerking wordt gestimuleerd. Het traject bestaat uit drie thema's: fysische, biologische en chemische bodemkwaliteit. Het traject wordt gefinancierd door de Brede Coalitie.

- **1001 ha kruidenrijk grasland, korting op zaaizaad**

Door een bijdrage van de Brede Coalitie van €18.000 kunnen agrariërs in Enschede gebruik maken van €150 korting per hectare op kruidenrijk grasland zaaigoed. Dit stimuleert de biodiversiteit en de teelt van eiwit van eigen land en daarmee het terugdringen van het gebruik van kunstmest.

- **Cursus ontwikkelen van natuurlijk kruidenrijk grasland**

Agrarisch natuurbeheer vraagt om een andere aanpak dan regulier grasland. Mei is de tijd dat natuurlijk kruidenrijk grasland op zijn mooist is en het moment om verschillende ontwikkelstadia te bekijken. Op 25 mei ging Stawel samen met sprekers Roelof Jan Koops en Kristianne van der Put, boeren en andere geïnteresseerden het veld in om verschillende kruiden en grassen te onderscheiden en tegelijkertijd informatie te delen over het beheer.

Korte keten

- **Proef het platteland (De week van ons eten)**

Op 5 oktober vond de tweede editie plaats van Proef het Platteland. Een proeverij van streekproducten bij verschillende boeren in Enschede die hun staldeuren openen voor het publiek om een kijkje te nemen waar voedsel vandaan komt. Een laagdrempelige manier om de stad en platteland te verbinden en streekproducten te promoten. De Brede Coalitie heeft de promotie van het evenement bekostigd.

- **Samenwerking voedselproducenten verkennen**

Naar aanleiding van het Doe-Mee-Diner in de Melkhal, waar vraag en aanbod van streekproducten samenkwamen, zijn streekproducenten van Enschede met elkaar in contact gekomen. Het netwerk heeft onderzocht waar ze elkaar in kunnen versterken. Hieruit kwam naar voren dat het doel is om de zichtbaarheid en promotie van lokale producten te vergroten en duurzame samenwerking tussen voedselproducenten te bevorderen.

- **Kansenkaart recreatie**

Centroïde heeft in opdracht van gemeente Enschede een kansenkaart ontwikkeld voor routenetwerken, infrastructuur en voorzieningen in Enschede. Vanuit de Brede Coalitie zijn we betrokken als stakeholder om de kaart te optimaliseren en om het buitengebied hierin mee te nemen.

Demo vezelgewassen en symposium 'Van Land tot Pand'

Stawel heeft verschillende bijeenkomsten in Almelo, Vroomshoop en Delden bijgewoond om informatie op te doen over de teelt en de keten van biobased gewassen. Dankzij de Brede Coalitie heeft Stawel ook zelf een demoveld met verschillende vezelgewassen bij het Abraham Lederboerpark (bij het Lammerinkswönner) aangelegd, waar veel bezoekers komen. Hier heeft Stawel i.s.m. de gemeente en de Twentse Bouwboeren een informatiebijeenkomst 'Van Land tot Pand' voor boeren, bouwers en adviseurs gehouden.

• Samenwerking

- Jonge agrariërs in gesprek met wethouder Niels van den Berg
- Jonge agrariërs in gesprek met fractievoorzitter BBB Carla Evers

De jeugd heeft de toekomst dus is het goed om ze met regelmaat te spreken. De Brede Coalitie ondersteunt jongeren graag in de zoektocht naar een toekomstbestendige bedrijfsvoering. Daarom is dankzij de Brede Coalitie de Jong Agrarisch Enschede groep gevormd. Twee keer per jaar komen ze bijeen om met een genodigde/expert in gesprek te gaan over actuele thema's. Daarnaast is het belangrijk om het samen gezellig te hebben en bij te praten.

- **Excursie N2000 Lonnekermeer**

Een informatief en verduidelijkende excursie voor boeren door de terreinbeheerder en de ecooloog van Landschap Overijssel. Zij gaven een toelichting op hun werkzaamheden en de rol van Landschap Overijssel in N2000 gebieden. Het was goed om met elkaar in gesprek te zijn voor het wederzijdse begrip.

Bekijk [hier](#) de evaluatie en het plan van aanpak 2025 Brede Coalitie.

3.4. LANDSCHAPSFONDS

Investeren in onze omgeving

Het Natuur- en Landschapsplan is een nadere uitwerking van de Groene Pijler uit de Visie Landelijk gebied. Het N&L-plan kent een aantal speerpunten waaronder bijvoorbeeld de aanleg van landschapselementen, uitbreiding van langjarig beheer, planten van bomen, aanleggen van kruidenrijke randen en een streekeigen erfinrichting van (boeren)erven. Het Landschapsfonds Enschede is de partij waarmee de gemeente afspraken maakt over de inzet van de beschikbaar gestelde middelen. Het Landschapsfonds doet voor de uitvoering een beroep op de medewerkers van STAWEL. Deze inzet maakt onderdeel uit van het totale takenpakket STAWEL.

Natuur- en bedrijfsplannen, 5 koplopers

Het Landschapsfonds Enschede werkt samen met Stawel aan een pilot bedrijfsnatuurplannen voor 5 deelnemende boerderijen. Bureau Eelerwoude heeft de bedrijfsnatuurplannen opgesteld en daarna worden deze plannen met ondersteuning vanuit de Stichting Groenblauwe Diensten Overijssel omgezet in langjarige Groenblauwe dienstencontracten. Op die manier krijgen boeren een onkostenvergoeding voor het beheer dat ze uitvoeren. De zoektocht en onze inzet is om een kostenvergoeding om te buigen naar een beloning.

Groen Blauwe Diensten (GBD)

Met een bijdrage van provincie, gemeente, Landschapsfonds Enschede en van de eigenaar zelf worden 12 langjarige (21 jaar) beheersovereenkomsten voor landschapselementen afgesloten. De voorbereiding daarvan loopt al enige tijd en de conceptplannen liggen nu klaar om omgezet te worden naar een Groen Blauwe Diensten contract. Vanuit Stawel is Gerrit betrokken en coördineert het opstellen van de plannen. Uit onderzoek blijkt dat houtwallen die ondergebracht zijn in een Groene Diensten contract een betere ecologische en landschappelijke kwaliteit hebben.

2024 Highlights

BOMEN UITGEDEELD

5697

ERFBEPLANTINGSPLANNEN

14

KM AKKERRAND

24

Boomdeeldag

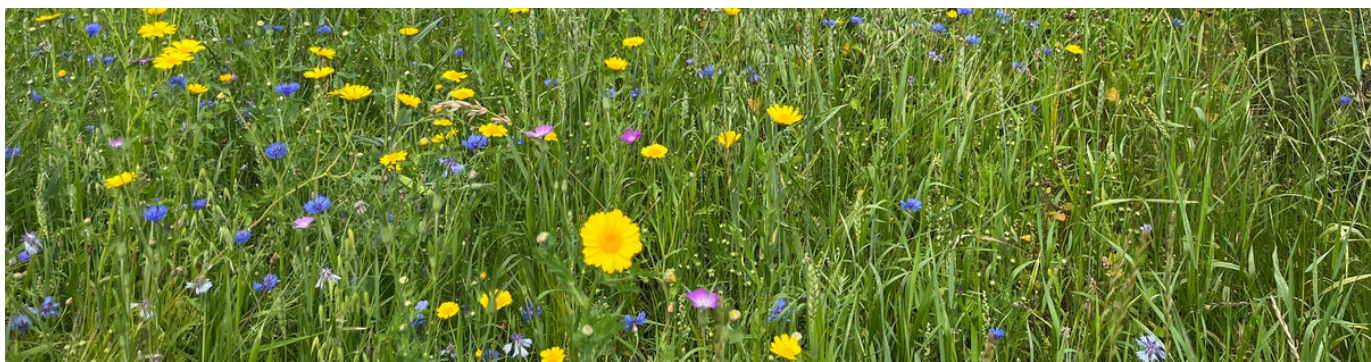
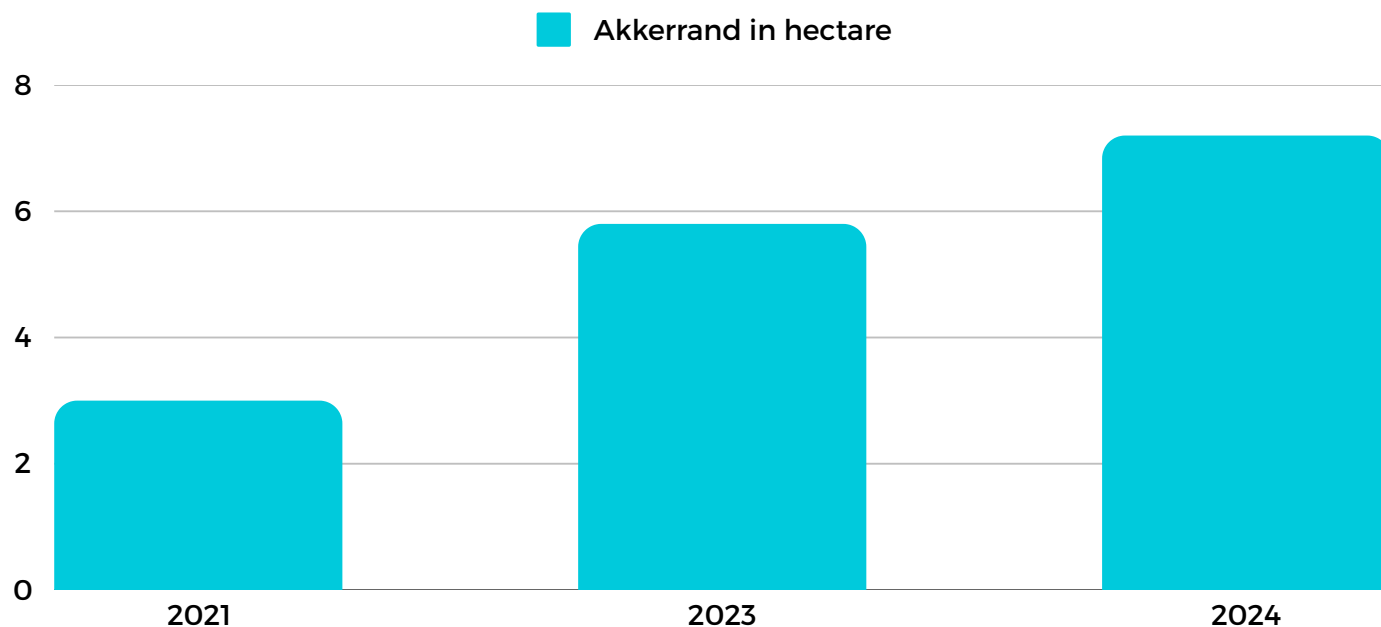
In het kader van Enschede 170.000 extra bomen wordt de aanplant van bomen in de vorm van solitaire bomen, boomlanen, houtwallen/singels en (erf)bosjes gestimuleerd. Zo ook via de Boomdeeldag. Deelnemers kunnen via deze weg korting krijgen op de aanschaf van hun plantgoed. In 2024 zijn er 5697 bomen uitgedeeld. De Boomdeeldag wordt gecoördineerd door Landschap Overijssel en mogelijk gemaakt door de Provincie Overijssel en Gemeente Enschede. De uitgifte wordt gecoördineerd door de medewerkers van Stawel.

Erfbeplanting, 14 erfbeplantingsplannen

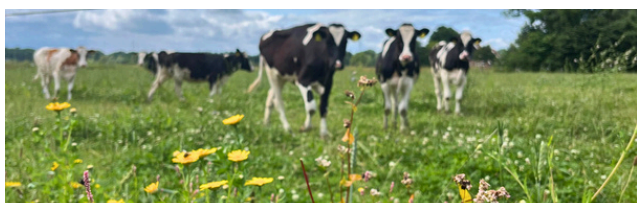
Beide medewerkers van Stawel hebben goede contacten in het buitengebied. Dat leidt ook tot vragen over erfbeplanting. De intake en de coördinatie daarna wordt voor het Landschapsfonds uitgevoerd door Stawel. Twee groenbedrijven maken vervolgens streekeigen erfinrichtingsplannen in het kader van het project "Twentse Erven". De erfeigenaren krijgen een kaartje met de beplantingsadviezen en het plantgoed wordt vergoed. Op basis van het advies planten eigenaren zelf in.

KRUIDENRIJKE AKKERRANDEN

Langs perceelsranden van weilanden en akkers wordt een strook van bloemen en kruiden ingezaaid, zowel éénjarig als meerjarig mengsel. Jaarlijks kunnen eigenaren aangeven of ze hieraan deel willen nemen. De middelen worden ingezet voor het kopen zaigoed en het inzaaien door een loonwerker. De bijdrage van de gemeente Enschede voor dit project werd in 2024 verdriedubbeld door het Landschapsfonds Enschede.

- **Voorjaar: 26 deelnemers samen 24 kilometer (3 meter breed)**
- Het voordeel van voorjaarsinzaai met een eenjarig mengsel is dat het goed aansluit op het bouwplan van de boer. De akkerrand is makkelijk te verplaatsen.
- **Najaar: 8 deelnemers samen 2 kilometer (3 meter breed) meerjarige akkerrand**
- In het najaar 2024 hebben we voor de tweede keer een najaarsinzaai uitgevoerd bij 8 deelnemers. Door in het najaar te zaaien heb je minder last van onkruiddruk en droogte. Ook hoef je niet telkens de grond te bewerken en opnieuw in te zaaien. Alleen vraagt dit om ander beheer.

5. INNOVATIE EN TOEKOMSTVISIE

Onze blik op 2025

STAWEL

Gebiedsaanpakken structuur

Stawel wil werken aan een toekomstbestendig en breed inzetbare structuur voor gebiedsaanpakken, zodat deze aanpak op meerdere plekken kan worden ingezet. Doel daarbij is om zoveel mogelijk middelen ten gunste te laten komen van het gebied.

Jonge agrariërs betrekken bij de toekomst van het platteland

In 2025 blijft Stawel zich inzetten voor de actieve betrokkenheid van jonge agrariërs onder het motto “de jeugd heeft de toekomst”, Het afgelopen jaar heeft Stawel gezorgd dat de jonge agrariërs twee keer per jaar bij elkaar komen. Dit zetten we voort en halen actief informatie op om hun behoeften mee te nemen in de toekomst van het platteland.

Brugfunctie overheid en buitengebied

In 2025 blijft Stawel een brug slaan tussen de overheid en plattelandsbewoners. We zetten in op goede communicatie door uitleg te geven, transparant te zijn en emoties te begeleiden.

Legitimiteit en representativiteit

In 2025 blijft Stawel zijn legitimiteit waarborgen door geografische dekking via buurtkringen. We zoeken naar een nieuwe, bredere basis door bewoners ook een rol te geven.

Erfcoach

Sociaal economische begeleiding

De provincie Overijssel maakt samen met de gemeenten de inzet van erfcoaches mogelijk. In Enschede werkt de gemeente graag samen met Stawel. Want door onze goede en langjarige contacten met boeren, landgoedeigenaren en burgers kunnen we snel schakelen en weten we belangrijke stappen te zetten in het kader van de transitie van de landbouw. Die kennis en kunde zetten we ook graag breder in binnen het nieuw te vormen knooppunt. De landelijke overheid stelt sociaal economische begeleiding voor boeren beschikbaar. Of dit de erfcoachopdracht zal vervangen of aanvullen, is nog onduidelijk.

In 2025 richt Stawel zich op de overdracht van de erfcoachopdracht van Gerrit Meutstege naar opvolger Fraukje Roeleveld. Dit jaar wordt benut om kennis en ervaring op te doen in advies- en coachvaardigheden. Daarbij staat het ondersteunen van Enschedese boeren in hun zoektocht naar toekomstbestendige bedrijfsvoering centraal.

**“Sta wel
voor gebiedsprocessen met kracht
van onderop.”**

Brede Coalitie

- In 2025 is Stawel actief binnen de Brede Coalitie. Gerrit Jan van der Veen neemt deel aan de stuurgroep, terwijl Gerrit Meutstege en Fraukje Roeleveld uitvoerend betrokken zijn bij de uitvoering van het plan van aanpak. Deze niet-alledaagse samenwerking van de Brede Coalitie bevordert wederzijds begrip en respect, zelfs wanneer standpunten uiteenlopen. We streven er naar om deze samenwerking langjarig in stand te houden.
- We zetten in op thema's zoals bodem en water, duurzame landbouw, landschap en korte ketens. Daarbij bouwen we voort op bestaande structuren en sluiten we aan bij waar al energie en beweging is. Zo dragen we bij aan een krachtig en toekomstgericht buitengebied.

**“Sta wel
voor 1 loketgedachte, maar met
behoud van goed werkende
bestaande structuren.”**

Landschapsfonds

1 loketgedachte.

In opdracht van de Twentse gemeenten vindt een onderzoek plaats naar samenwerking van Groene partners zoals Collectieven voor agrarisch natuurbeheer en de landschapsfondsen. In Enschede hebben we met de structuur van het Landschapsfonds Enschede en Stawel al een soort van 1 loketgedachte. Dit is vormgegeven door middel van samenwerkingen en kennisuitwisseling tussen verschillende initiatieven in het buitengebied. Samen met het Landschapsfonds Enschede oriënteren we ons in 2025 meewerken aan de 1 loketgedachte. Onze sterke punten zijn korte lijntjes en laagdrempelig voor het werkveld. De 1 loket gedachte kan wat ons betreft bijdragen een de gezamenlijke zoektocht naar cofinanciering en het regelen van de backoffice.

Landschapsdeal uitwerken

In 2025 werkt Stawel de Landschapsdeal verder uit naar concrete voorstellen. Deze kunnen worden meegenomen in gemeentelijk beleid voor een meerjarenbegroting. De wethouder landelijk gebied heeft ons hiertoe opgeroepen aangezien er in 2026 weer gemeentelijke verkiezingen zijn en het goed is om daarop voor te sorteren.

CSRD van kostenvergoeding naar beloning

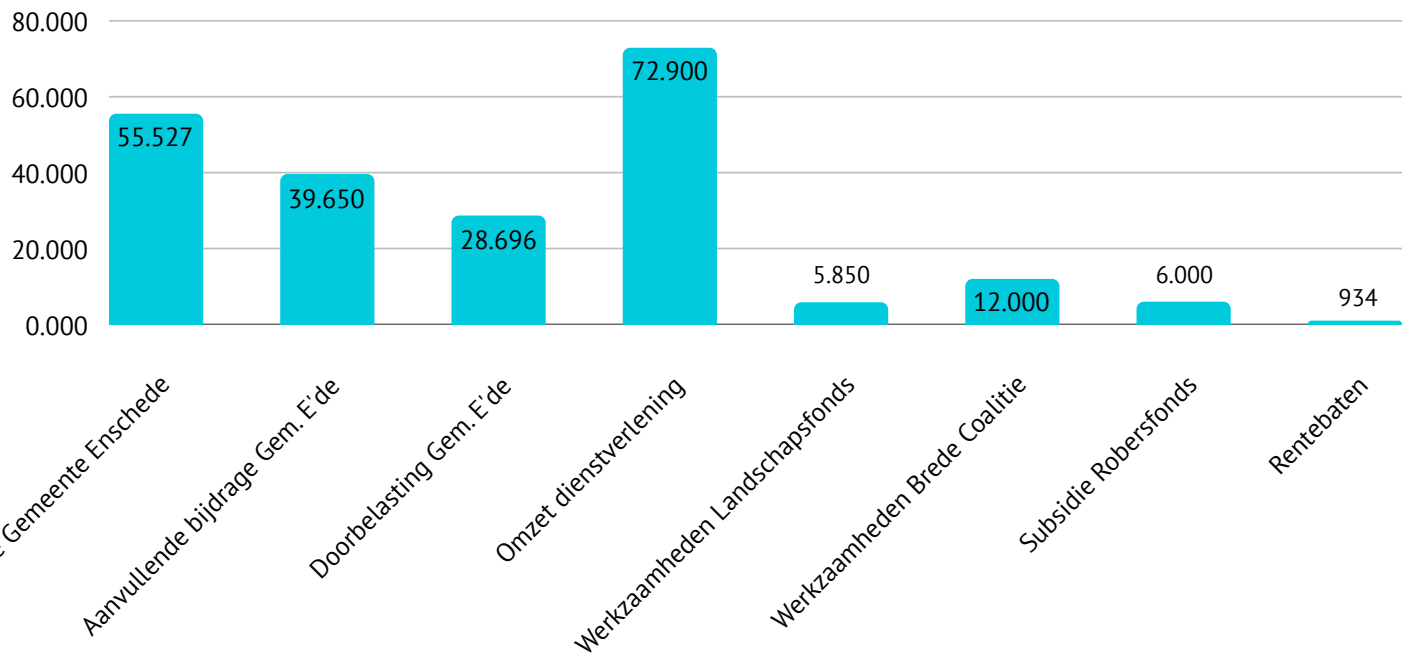
In 2025 werkt Stawel samen met het Landschapsfonds Enschede aan een beloning voor boeren die het landschap onderhouden. Van onkostenvergoeding naar beloning. Zoeken naar een win-winsituatie bij CSRD-plichtige bedrijven uit Enschede.

6. FINANCIËEL OVERZICHT

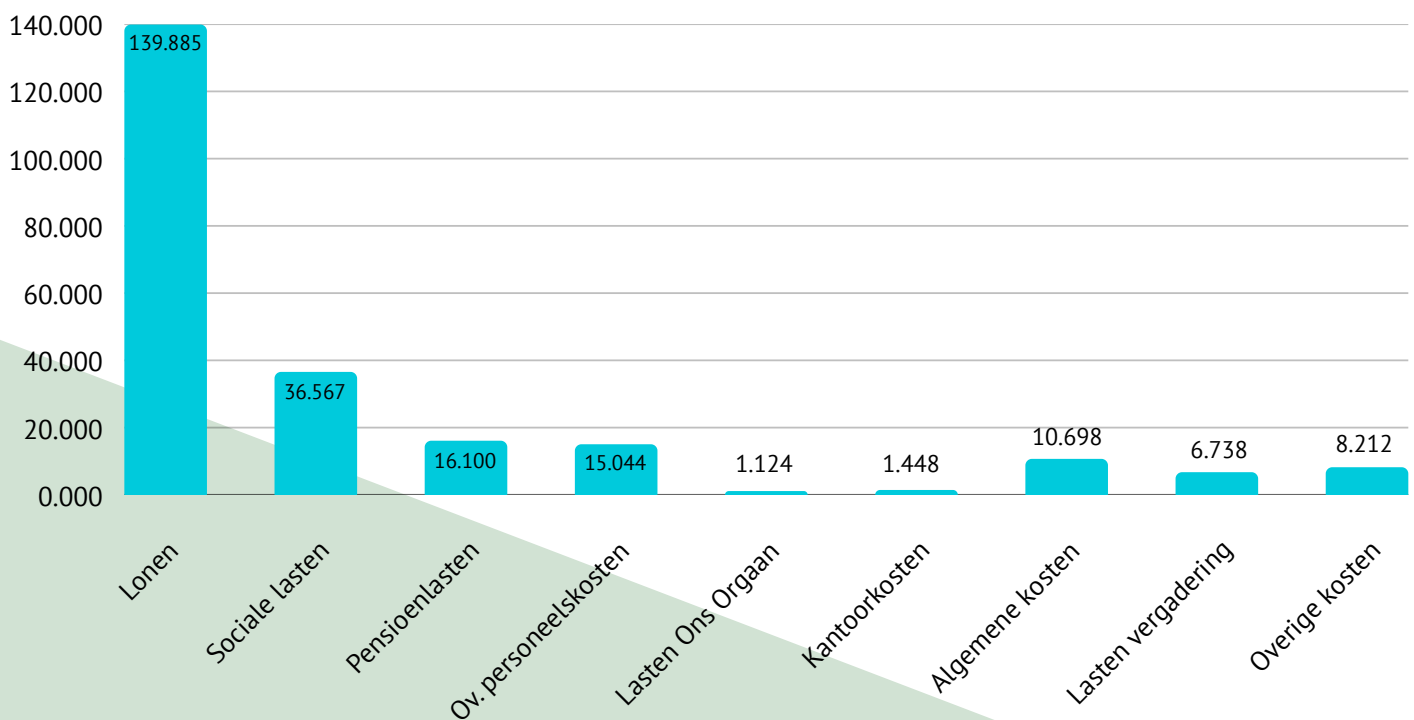
Onze verantwoording

Inkomsten

€

Uitgaven

Resultaat - €3.259

7. SLOTWOORD

“STAWEL, een leefbaar en mooi buitengebied behouden zit geworteld in onze geschiedenis.”

Zoals Charles Darwin stelde: *“Het zijn niet de sterkste van een soort die overleven en ook niet de intelligentste. Het zijn degene die zich het best op veranderingen aanpassen.”*

Deze wijsheid past goed bij de rol die Stawel inneemt. Hoewel de opgaven en uitdagingen telkens veranderen,

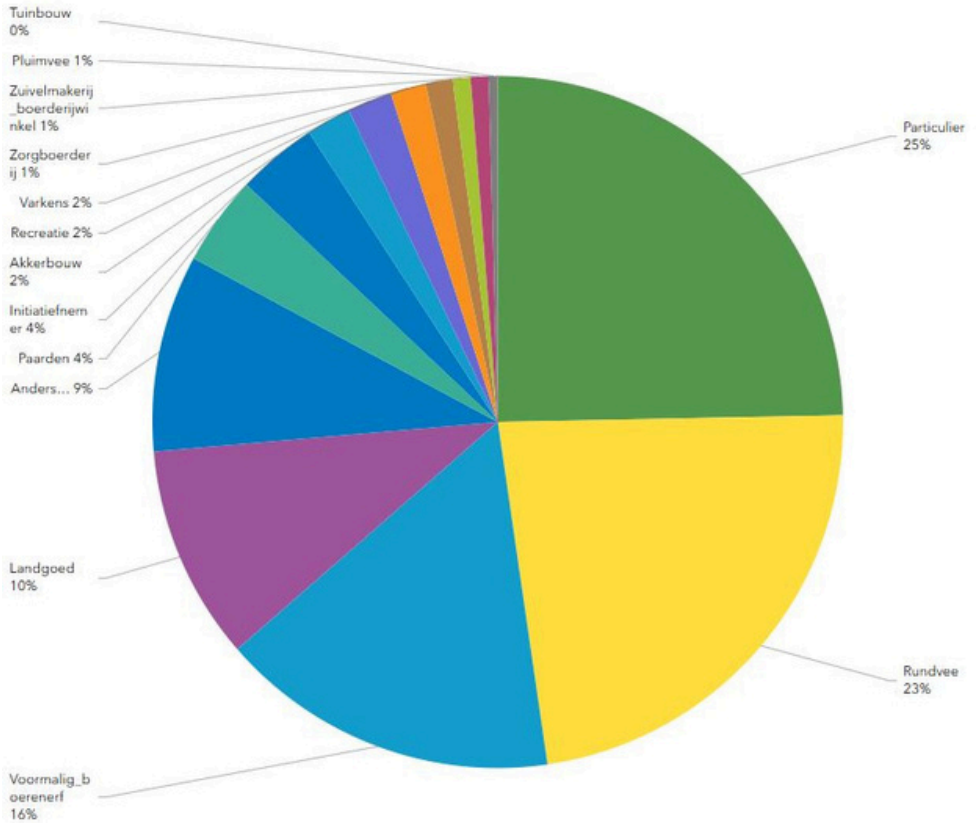
blijft Stawel zich inzetten voor de leefbaarheid van het buitengebied. Door mee te groeien en flexibel in te spelen op veranderende maatschappelijke inzichten, weten we bedreigingen om te zetten in kansen. Behoud door ontwikkeling blijft hierbij ons uitgangspunt.

8. BIJLAGEN

Extra informatie

Erfcoach van 2019 – 2024

Aandeel van erftype in procenten

Aandeel van type onderwerp in procenten

